

SONATA ZA VIOLINU

Mi zapravo ne znamo kakav je čovek bio Barlovski. Nismo stigli da ga upoznamo potpuno. Voleli smo ga, verovali smo mu, svaki od nas je kazao „moj Barlovski“, svaki je bio ponosan što može da kaže „moj“. On nije bio samo naš prijatelj već i spona među nama. Sve što nas je razdvajalo — raspre, zavist — nestajalo je kad bi on naišao. Pred njim smo se stideli svojih mana, jer smo osećali da je bolji od nas. Ta ljubav prema njemu zbližavala nas je kao da je on zaista imao izuzetnu moć. Kraj njega smo bili bolji, čak smo izgledali i plemenitiji.

Jednoga jutra on nije, kao obično, došao u naše društvo. Sedeli smo, razgovarali kao svakog dana, ali smo osećali da nam nedostaje. Znali smo da će doći, svak je čekao da se pojavi. Mislili smo da se zadržao kod nekoga kome je, kao nama, potreban. Nismo sumnjali da može biti išta drugo. On je bio čovek kome se sve veruje, zato smo čekali celo pre podne. Tek oko podne rekli smo: „Možda je bolestan?“ i pošli njegovoj kući.

Njegova mala soba bila je prazna. Saznali smo da je otišao još rano izjutra. Niko se od nas nije zapitao kuda je on to mogao da ode. Čekali smo ga. Da smo ga toga dana tražili, da smo malo više o njemu razmišljali, možda bi sve bilo drukčije. Ali mi smo uvek mislili samo o sebi, govorili smo mu samo o sebi i nismo znali šta se sa njim događa.

Tek uveče smo ga videli. Bio je mrtav. Okupili smo se oko njega. Lice mu je ostalo sasvim isto. Na njemu se nije videla ni patnja ni strast. I čelo, u koje se više nikada neće urezati nijedna bora, ostalo je glatko. To veče smo svi ćutali. Idućeg dana smo se zapitali: „Zašto se bacio pod voz?“ Osećali smo se krivi za njegovu smrt, jer ga nikad nismo pitali da li njega nešto tišti, uvek smo samo mi govorili o svojim brigama i nedaćama.

Barlovski je došao među nas, u gradić na moru, spasavši se u poslednjem času. Bilo je to jednog prolećnog jutra četrdesetprve. Videli smo ga kada je prošao obalom. Nosio je omanju torbu i šešir. Prvih dana učinilo nam se da je gord. Ali naprotiv. Bio je tih, povučen i nipošto gord. Čim smo se upoznali postao je svima nama blizak

kao da smo se odavno poznavali. Poveravali smo mu svoje nedaće i strepnje i svoje tajne. On nas je predano slušao držeći glavu naklonjenu ustranu i pomalo nagnutu napred. Izgledalo je kao da je na oprezi. Slušao nas je kao što samo muzičar ume da sluša. Ali to smo tek kasnije shvatili. On nije govorio o sebi. Onako povučen i tih, nije mogao da nam kaže da li je njemu nešto potrebno, a mi ga nijednom nismo zapitali da li mu treba naša pomoć.

Tog jutra kada se bacio pod voz, vozovođa ga je spazio u poslednjem trenutku i ukočio na vreme. Ali to se nije dogodilo na stanici. Bio je otišao van grada, na otvorenu prugu. Vozovođa se učinilo da je čovek na šinama gluv. „Zar ne čuješ šištanje, gluvaću?“ viknuo je na njega. Barlovski se osmehnuo kao da ništa ne čuje i voz je produžio dalje.

Naš prijatelj je, nažalost, smišljeno pripremio ono što je namio. Nije se vratio kući. Čekao je dva sata dok je naišao drugi voz. Za to vreme je možda vodio razgovor sa samim sobom, ubeđivao se da njegov život nema smisla bez violine. Možda je slušao pčele, zrikavce, ptice? Sačekao je drugi voz. Bacio se, skočio je izbliza kao da je taj skok ranije uvežbao. Da li je moguće da je uvežbao svoje samoubistvo?

Nedelje su prolazile a mi smo se stalno pitali zašto se ubio? Raspravljali smo, istraživali razloge, raščlanjavali ono malo što smo o njemu znali. Što smo više tražili, naša mišljenja su se više razmišljala. Jedni su krivili sebe, drugi su krivili njega. Podelili smo se u dva tabora i ko zna da li bismo se ikad složili da jednog dana nisu pronađene note.

U sobu Barlovskog uselio se drugi izbeglica. On je u jednom sanduku naišao na mnogo tabaka ispisane notne hartije. To nas nije začudilo. Mislili smo da je naš prijatelj sobom poneo kompozicije koje je najviše voleo. Ali neko je primetio da je svežanj nota bio veći od torbe koju je doneo. Tako smo otkrili da ih je on ovde pisao, dok je bio među nama. Stotine stranica, sve što je znao napamet, napisao je. Umesto da svira on je pisao. A mi nismo ni slutili da on nije mogao da živi bez muzike! Prelistavali smo veliki svežanj po redosledu dana i meseca koje je beležio. Bilo je divno ispisano. Kružići, oznake i slova osenčeni i iscrtani kao da su štampani. Ispisao je ceo svoj program i — ubio se. Poslednje što je pisao, dve nedelje pred smrt, bila je sonata za violinu od Cezara Franka. Pregledali smo stranu po stranu, tražili neku reč objašnjenja. Tako smo primetili da je ta sonata drukčije pisana nego ostalo. Oznake i slova ostala su neosenčena, ponegde nisu bila izjednačena, opisi suviše naglašeni i nekoliko puta podvučeni. Kao da je pisao grozničavo i nestrpljivo. Dok u čitavom svežnju nismo našli nijedan takt precrtan, u ovoj sonati mnogo je mesta bilo prebrisano i ponovo započeto. Poslednja strana bila je sva išarana. Izgledalo je kao da je ostala nedovršena.

Ali mi nismo bili poznavaoци muzike. Tražili smo u gradiću nekoga koji bi mogao da nam objasni zašto je Frankova sonata izgle-

dala drukčije od ostalih kompozicija. Istoga dana smo saznali da apotekar svira u violinu. Odneli smo mu note. On ih je dugo prelistavao i pažljivo pregledao kao da čita knjigu. — Betoven, Čajkovski! Mocart! Bah! Veliki majstori! — rekao je. Najzad je došao do Frankove sonate. — Ne poznajem je, nikada je nisam čuo. — Dugo je gledao poslednje stranice. — Ovde nedostaje finale, — reče apotekar, — zaboravio je kraj. Nije više mogao da se seti.

— Da je imao violinu...? — zapitali smo.

— Da je imao, ne bi se ubio!

Tada smo sve razumeli. Da smo mu našli violinu, svirao bi, vežbao bi, našao bi nastavak sonate, živeo bi. Razumeli smo zašto nam nije mogao govoriti o svojoj velikoj strasti. Ne zbog toga što mi ne poznajemo muziku, nego što se ne može govoriti o pravoj ljubavi. Razumeli smo zašto je ćutao.

Prošlo je mnogo godina otkako je nestao naš prijatelj, ali mi ga i dalje tražimo u svakom čoveku. U nama je ostao urezan njegov lik kao slika divno ispisanih nota. Ostala je njegova mera. Naučili smo da slušamo druge ljude, da ih bolje posmatramo. Zašto mu nismo nabavili violinu? Zašto ga nismo pitali? Svi smo govorili samo o sebi.